

De kern van het vak/leergebied Engels/MVT: een reactie

Dit jaar buigen 125 leraren, 18 schoolleiders en ruim 80 scholen zich in negen ontwikkelteams over de vraag wat leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs moeten kennen en kunnen, onder andere voor de leergebieden Nederlands en Engels/MVT. Als talendocenten kunnen wij mede bepalen hoe dit toekomstige onderwijs qua inhoud, organisatie en uitvoering eruit moet zien. Er worden vier zogeheten ontwikkelsessies gehouden. Twee hebben al plaatsgevonden. De tussenproducten kunnen wij van feedback voorzien.

Circa 35 MVT-collega's hebben in dit verband gehoor gegeven aan onze uitnodiging samen met collega-docenten feedback op de opbrengsten van de tweede ontwikkelsessie te geven. De sectie Chinees en vertegenwoordigers van het netwerk van docenten Engels aan de Pabo hebben dat op afzonderlijke wijze gedaan. Of omdat ze in ander georganiseerd verband daartoe op een eerder moment al in de gelegenheid waren of omdat ze verhinderd waren de feedbackbijeenkomst van 25 juni jl. bij te wonen. Hun reacties willen wij niet te kort doen. Ze zijn dan ook meegenomen in dit advies van de vereniging (VVL). De reacties van zowel Chinees als Engels – en dat geldt ook voor alle commentaren die tijdens de feedbackbijeenkomst zijn verzameld - zijn ter kennis gebracht van Curriculum.nu. Daar zijn ze na 6 juli a.s. te vinden op: <https://curriculum.nu>. Bij de beoordeling van het uiteindelijke tussenproduct van de tweede ontwikkelfase zullen we met veel belangstelling nagaan in hoeverre de gegeven reacties hebben geleid tot aanpassing van het tussenproduct zoals dat op 25 juni voorlag.

In onderstaande beperken wij ons als bestuur (DB) naar aanleiding van de op 25 juni gehouden feedbackbijeenkomst tot een reactie op de tweede ontwikkelsessie, waarin de ontwikkelteams *“vanuit de visie de grote opdrachten van het leergebied vaststellen en de fundamentele inzichten in het vak/ leergebied beschrijven. Dit zijn de kernconcepten, generalisaties of kernprincipes die in een bepaald vak/leergebied centraal staan. De opbrengst van deze fase is een heldere beschrijving van de essentie, de kern, van het vak/leergebied in de vorm van een aantal fundamentele inzichten.”*

Prealabel merken wij op dat, gelet op de druk van zowel de verwachtingen als van de tijd waaronder het ontwikkelteam moet werken, wij respect hebben voor de doorwrochte wijze waarop het ontwikkelteam Engels/MVT uitvoering geeft aan zijn opdracht. Dat leden van het team ondanks die druk bereid waren om een door ons georganiseerde bijeenkomst over het tweede tussenproduct bij te wonen en daar desgevraagd toelichtingen te geven, waardenen wij zeer. Dat heeft eraan bijgedragen een aantal onduidelijkheden weg te nemen die makkelijk tot misinterpretatie van de uitkomsten van de tweede ontwikkelsessie hadden kunnen leiden. Een voorbeeld is de vrijwel identieke definiëring van de begrippen “grote opdrachten” en “thema's”. Zowel grote opdrachten als thema's geven volgens het tussenproduct de essentie weer van het leergebied. Het komt de helderheid niet ten goede als vervolgens elk van de twaalf thema's in hun uitwerking “in stelling van de grote opdracht”(sic), grote opdracht wordt genoemd. Wij hebben begrepen dat dit een ommissie is geweest van de tekstredacteur. Ook bij het vragenformulier hadden formuleringen eenduidiger gekund. Het ontwikkelteam meldde dat de eerste feed-backronde onder meer tot resultaat heeft gehad dat het ontwikkelteam een begrippenlijst zal maken om onduidelijkheid op te helderen. Helaas bleek ook op 25 juni dat veel tijd nodig was om alle vragen goed te begrijpen teneinde gezamenlijk antwoorden te kunnen formuleren.

Door de betrokkenheid van SLO-medewerkers, zowel bij de ondersteuning van het ontwikkelteam als bij de inhoudelijke uitwerking en vervolmaking van het ERK in Europees verband, mag verondersteld worden dat de van het ERK afgeleide thema's tezamen de kernen van het leergebied Engels/MVT

weergegeven. De circa 35 deelnemers aan de feedbackbijeenkomst hebben desgevraagd in ieder geval geen andere thema's kunnen benoemen. Het was plezierig dat de (consultatie)vragen vooraf werden gegaan door een korte inleiding waarin de verscherpte uitkomsten van de eerste ontwikkelsessie – die “visie” betrof - in herinnering werden geroepen. Dat maakte het eenvoudiger het verband na te gaan tussen de visie en de grote opdrachten. Gesteld werd dat de grote opdrachten in het tweede tussenproduct een duidelijke relatie hebben met de drie kerninhouden van de visie, te weten: talen in communicatief, en sociaal en (inter)cultureel perspectief en “taalbewustzijn en het taalkundig perspectief”. Echter, deze drie kernen bleken naar ons oordeel niet successievelijk te kunnen worden gerelateerd aan de 12 thema's. Die lijken wat dit betreft in vrij willekeurige volgorde te staan. De deelnemers en ook het DB zijn van mening dat een logische rangschikking van de 12 thema's geheel ontbreekt. Die indruk wordt versterkt doordat de 12 thema's plus 3 'subthema's' (onder thema 1, 2 en 4) oppervlakkig gezien weliswaar in de drie 'kerninhouden van de visie' lijken te passen, maar sterk van karakter en importantie verschillen en een onderlinge samenhang en systematiek missen. Vergelijk:

- Thema's 1 Tekst, 2 Communicatie, 5 Betekenisvol taalonderwijs overlappen elkaar sterk, zijn zeer abstract en hebben een vrij hoog open-deurgehalte. Thema 5 Betekenisvol taalonderwijs heeft bovendien sterk het karakter van een didactisch desideratum.
- Subthema 1 Literatuuronderwijs staat toevallig onder 1 Tekst, maar zou net zo goed onder 2 Communicatie of 5 Betekenisvol taalonderwijs, maar beter nog onder 9 Interculturele competentie passen.
- Thema 3 Afstemming op doel en publiek is slechts een van de vele eisen die aan succesvolle communicatie/teksten gesteld kunnen worden.
- Subthema 2 Talen leer je samen, subthema 4 De ontwikkeling en het onderhouden van de thuistaal bevordert het leren van een nieuwe taal en thema 11 Creatief taalgebruik zijn didactische desiderata en geen 'grote opdrachten' in de centraal uitgevaardigde definitie.
- Thema 10 Lingua franca is een aspect van de vraag naar de taalkeuze en het taalaanbod, die niet als thema benoemd wordt.
- Thema 12 Talen en technologie noemt een van de vele factoren die de ontwikkeling van talen beïnvloeden.

Deze en de overige thema's worden gepresenteerd in een onsamenhangende volgorde. Een mogelijke lijn daarin zou wellicht als volgt aangebracht kunnen worden.

Het leergebied Engels/MVT draagt bij aan de vorming van de leerling tot wereldburger. Daarom moet de leerling in staat gesteld en gemotiveerd worden om (thema 8) internationale contacten aan te gaan. Om die contacten zo goed mogelijk te realiseren heeft de leerling (thema 9) interculturele competentie nodig. Een uitwerking en specificatie van wat voor die interculturele competentie nodig is (welke kennis van land(en) en samenleving, welke interculturele vaardigheden en welke houdingen), worden node gemist. Een belangrijk aspect dat in het onderwijs moet worden belicht betreft (subthema 1) literatuur.

Een onmisbaar element en instrument van culturele competentie is (thema 4) meertaligheid / plurilinguïsme. Daarbij moet (niet gethematiseerd) gekozen worden tussen talen, bijvoorbeeld de talen van twee of meer geografisch nabije en cultureel verwante natiestaten en/of (thema 10) Engels als lingua franca. Er ontbreekt een thematisering van de dubbelrol van Engels als taal van meerdere deels geografisch nabije en cultureel verwante natiestaten en als lingua franca. Er ontbreekt ook een thema dat als grote opdracht noemt dat de leerling ingeleid wordt in minstens één vreemde taal naast Engels.

Het leren en gebruiken van vreemde talen wordt gefaciliteerd door (thema 6) taalbewustzijn, waaraan de volgende aspecten te onderscheiden zijn:

- (thema's 1, 2) inzicht in de communicatieve functie van taal
- (thema 7) inzicht in de structuur van de vreemde taal
- inzicht in hoe talen verworven en geleerd worden
- inzicht in de ontwikkeling van taal, onder meer (thema 12) de invloed daarop van technologische ontwikkelingen.

Het tweede tussenproduct is nog vrij theoretisch van aard. Dat moesten we goed voor ogen houden omdat je, zeker als docent, geneigd bent op zoek te gaan naar de betekenis van de uitkomsten in praktische zin: wat betekent een en ander voor de praktijk van mijn onderwijs? Die uitwerking zal nog komen. Als volgende, derde stap zal *“de vastgestelde kern (van het vak/leergebied Engels/MVT) verder geconcretiseerd worden in de vorm van bouwstenen. Deze bouwstenen bestaan uit een beschrijving van de gewenste kennis en vaardigheden die voor alle leerlingen van belang zijn in de verschillende fases van het primair en voortgezet onderwijs. De bouwstenen worden door de ontwikkelscholen uitgewerkt in concrete lesvoorbeelden.”* Tijdens de Landelijke Studiedag op 2 november a.s. zullen deelnemers aan deze dag in de gelegenheid worden gesteld deel te nemen aan feedbackronde 3. In het programma zal hier nadrukkelijk ruimte voor worden gemaakt. De opbrengsten van de derde stap wachten wij intussen met zeer veel belangstelling af.

Met dank aan Erik Kwakernaak,

Het DB van de Vereniging van Leraren Levende Talen